

Methodiekdocument habitattypenkaart Alde Feanen 2010/2011

In onderstaande tabel staat de relatie tussen Natura 2000-habitattypen, lokale typen (gebruikt tijdens de vegetatiekartering) en de Staatsbosbeheercatalogus (SBB-code). Ook zijn de kwaliteit van het habitatype (G = goed, M = matig) en de beperkende en mozaïekcriteria aangegeven, conform de profielfragmenten van de habitattypen.

De habitattypenkaart is gebaseerd op de volgende vegetatiekartering:

- De flora en vegetatie van de Alde Feanen 2010-2011. A&W-rapport 1567 (2012). A&W ecologisch onderzoek, Feanwâlden. In deze rapportage zijn tevens de onderbouwende vegetatieopnamen voor de typologie opgenomen.

Habitatype	SBB- code	Lokaal type	Nederlandse naam vegetatietype	Kwaliteit	beperkende criteria	alleen in mozaïek
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkr.	05C1	Wd3a	Krabbescheer-associatie	G	mits in vlakvormige wateren, of in lijnvormige wateren voor zover de begroeiing aansluit bij die van het aangrenzende vlakvormige water
		05C2	Wg2a	Associatie van Groot blaasjeskruid	G	mits in vlakvormige wateren, of in lijnvormige wateren voor zover de begroeiing aansluit bij die van het aangrenzende vlakvormige water
		50A* ⁴	Qw1a	Water	M	alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H3150
		50B* ⁴	Qk1b	Slik	M	alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H3150
		50C* ⁴	Qk1a	Zand	M	alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H3150
H4010_B	Vochtige heiden (laagveen)	11B2	Hm1a	Moerasheide	G	mits in FGR Laagveengebied

H6410	Blauwgraslanden	16A1a	Sb1c, Sb2b	Blauwgrasland, typische subassociatie	G	mits niet voldoende aan de criteria voor H7230	
		16A1b	Sb1b	Blauwgrasland, subassociatie van Borstelgras	G	mits niet voldoende aan de criteria voor H7230	
		16A-a	Sp2a,b, zegge Sp3a, Sp1b	RG Blauwe knoop-Blauwe [Verbond van Biezenknoppen en Pijpenstrootje]	M	mits niet in mozaïek met vegetaties van H7230	
		16A-c	Sp2c	RG Moerasstruisgras-[Verbond van Biezenknoppen en Pijpestrootje]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H6410
		16A-e	Sp1a,c,d,e, Sp2d	RG Pijpestrootje-Gewoon veenmos[Klasse der kleine zeggen/Verbond van Biezenknoppen en Pijpenstrootje]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H6410
Habitattype		SBB-code	Lokaal type	Nederlandse naam vegetatietype	Kwaliteit	beperkende criteria	alleen in mozaïek
		09-i	Cv3a	RG Pijpestrootje-Gewoon veenmos[Klasse der kleine zeggen/Verbond van Biezenknoppen en Pijpenstrootje]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H6410
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	32A1	Fs2a, Ms5a,b	Associatie van Moerasspirea en Valeriaan	M *1	mits de constante typische soort moerasspirea aanwezig is	
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)	32B	Ms4b	Verbond van Harig wilgenroosje	M *1	mits de constante typische soort moerasmelkdistel aanwezig is	
H7140A	Trilvenen	09B3b	Ct1a,b*2, Ct1b*2, Ct2a	Ass. Schorpioenmos en Ronde zegge, sub. Veenmos	G	mits geen onderdeel van	H7110_A
		09/c	Cv2a,b	DG Gewoon haarmos-[Klasse der kleine Zeggen]	G		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van 7140A
		09-i	Cv3a	RG Pijpestro-Gewoon veenmos-[Klasse der kleine zeggen/Verbond van Biezekn.	G		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van 7140A

		16A-e	Sp1a,c,d,e, Sp2d	en Pijpestr.] RG Pijpestro-Gw.veenmos[Klasse der kleine zeggen /Verbond van Biezekn. en Pijpestrootje]	G		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van 7140A
		09-a	Cr1d	RG Veenpluis-Veenmos-[Klasse der kleine zeggen/Klasse der hoogveenslenken]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7140A
		09A-a	Cr1a,b,e,g,	RG Zwarte zegge-MoerasstruisgrasCr3a [Verbond van Zwarte zegge]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7140A
H7140B	Veenmosrietlanden	09A2a	Cv1a,c,d	Veenmosrietland, typische subassociatie	G		
		09A2b	Cv1b	Veenmosrietland, subassociatie van pijpestrootje	G		
		16B-b	Gd5a	RG Moerasrolklaver-Echte koekoeksbloem[Dotterbloem-verbond]	G		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7140B
		09/c	Cv2a,b	DG Gewoon haarmos-[Klasse der kleine Zeggen]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7140B
		09-a	Cr1d	RG Veenpluis-Veenmos-[Klasse der kleine zeggen/Klasse der hoogveenslenken]	M		mits in FGR Laagveengebied
		09A-a	Cr1a,b,e,g,	RG Zwarte zegge-MoerasstruisgrasCr3a [Verbond van Zwarte zegge]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7140B
		09-i	Cv3a	RG Pijpenstrootje-Gewoon veenmos- [Klasse der kleine zeggen/Verbond van Biezenknoppen en Pijpenstrootje]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7140B
	Sp1a,c,d,e,	16A-e Sp2d		RG Pijpenstrootje-Gewoon veenmos[Klasse der kleine zeggen/Verbond van Biezenknoppen en Pijpenstrootje]	M		alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H7140B
H7210	Galigaanmoerassen	08C5d	Mg6a	Galigaan-associatie, subassociatie van Wataardbei	G		mits geen onderdeel van H7110_A
H91D0	Hoogveenbossen	39A-f	Bb3e* ³ , Be10a/z* ³	RG Zachte berk-[Elzen-verbond]	M		mits niet in FGR Duinen en buiten H7110_A en H7120

Habitatype	SBB code	Lokaal type	Nederlandse naam vegetatietype	Kwaliteit	beperkende criteria	alleen in mozaïek
	36A2	Bn10a	Associatie van Grauwe wilg	M		alleen in mozaïek met of als rand langs zelfstandige vegetaties van H91D0
	36A-b	Bn2a	RG Gagel-[Verbond der wilgenbroekstruwelen]	M		alleen in mozaïek met of als rand langs zelfstandige vegetaties van H91D0
	39A-c	Be10a	RG Moeraszegge-[Elzen-verbond]	M	mits met veenmosbed. >20%	alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties van H91D0
	40A-a	Bb3c	RG Wilde gagel-[Verbond der berkenbroekbossen]	M	mits buiten H7110_A en H7120	
	40A-b	Bb10a, Bb3a,d	RG Pijpestrootje-[Verbond der berkenbroekbossen]	M	mits buiten H7110_A en H7120	
	40A-c	Bb3b	RG Gewone braam-[Verbond der berkenbroekbossen]	M	mits niet in FGR Duinen en buiten H7120	

*1) H6430 Ruigten en zomen

In de Alde Feanen zijn alleen matig ontwikkelde vormen van dit habitatype aangetroffen, zowel wat betreft het subtype met Moerasspirea (H6430A) als het subtype met Harig wilgenroosje (H6430B). Voor goed ontwikkelde vormen dienen binnen het habitatype “niet algemene plantensoorten van zoom of ruigte” voor te komen. Dat zijn volgens het profielfdocument vrij zeldzame, zeldzame en zeer zeldzame soorten conform het Basisrapport voorstel Rode Lijst (2000). Dergelijke soorten zijn binnen het habitatype niet aangetroffen in de Alde Feanen. Voor subtype A geldt dat Moerasspirea aanwezig dient te zijn. In de onderscheiden typen Fs2a, Ms5a,b is dit per definitie het geval. Voor het subtype B geldt dat de soort Moerasmelkdistel aanwezig dient te zijn. Type Ms4b is gecontroleerd op het voorkomen van Moerasmelkdistel. Waar deze in het vlak ontbreekt, is het habitatype H6430B niet toegekend.

*2) H7140A Trilvenen

Discrepanties bij het Draadzeggeverband

Bij de lokaal gebruikte typen van Draadzegge en Moeraskartelblad (Ct1a/b), doet zich een probleem voor bij de vertaling naar habitattypen bij gebruik van de Staatsbosbeheertool. De achterliggende oorzaak van dit probleem ligt in het feit dat in de Staatsbosbeheercatalogus vegetatietypen het Draadzeggeverband wordt gebruikt, terwijl deze syntaxonische eenheid in de Vegetatie van Nederland is ondergebracht in de Associatie van Moerasstruisgras en Zwarte zegge als subassociatie Ronde zegge. Deze laatste is volgens het profielfdocument op te vatten als een goed ontwikkelde zelfstandige vegetatie van het habitatype trilvenen. De tegenhanger volgens de Staatsbosbeheercatalogus is de typische subassociatie van de Associatie van Draadzegge en Veenpluis, maar dat is volgens de Staatsbosbeheertool geen zelfstandige vegetatie van het habitatype Trilvenen. Om te zorgen dat de vertaling naar habitattypen geschiedt volgens het profielfdocument, zijn deze lokale typen opgevat als catalogustype Ass. Schorpioenmos en Ronde zegge, sub. Veenmos (09B3b), hoewel dat niet geheel terecht is.

***3) H91D0 *Hoogveenbossen**

RG Zachte berk-[Elzen-verbond]

Het SBB-catalogustype RG Zachte berk-[Elzen-verbond] (39A-f), is door SBB (2009) opgevat als een goed ontwikkelde en zelfstandige vorm van het habitatype Hoogveenbos. Door XXXX (1999) wordt deze rompgemeenschap niet onderscheiden en ook in het profieldocument is ze als zodanig niet genoemd. Binnen de vegetatiekartering van 2010/2011 behoren de volgende lokale typen tot dit catalogustype:

- Bb3e (Type van Zachte berk en Veenmossen, vorm van Rietklasse-soorten)
- Be10a (Breed type van Zwarte Els, typische vorm) mits de toevoeging Z is gebruikt. Daarmee is aangegeven dat het weliswaar een elzenbroek is op basis van de kruidlaag, maar dat de boomlaag vrijwel volledig uit Zachte berk bestaat.

Ons inziens is in deze gevallen het catalogustype 39A-f terecht, maar is hierbij zeker geen sprake van een goed ontwikkeld habitatype Hoogveenbos. In dit geval is er door ons voor gekozen om dit catalogustype vergelijkbaar op te vatten als de Rompgemeenschap Pijpenstrootje binnen het Berkenbroek, namelijk als zelfstandig, maar matig ontwikkeld habitatype.

Fijnmazig mozaïek (complexen) van zelfstandige en niet zelfstandige gemeenschappen: Regelmatig komt het voor dat de zelfstandige vegetaties (Berkenbroekbossen) in complex voorkomen met niet zelfstandige typen als het Grauwe wilgstruweel, Gagelstruweel en enkele vormen van het Elzenverbond. De niet zelfstandige vegetaties zijn slechts dan meegerekend als habitatype H91D0 indien deze een geringer oppervlakteaandeel hebben dan de zelfstandige vegetaties.

***4) H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden**

Fijnmazig mozaïek (complexen) van zelfstandige en niet zelfstandige gemeenschappen: Regelmatig komt het voor dat de zelfstandige vegetaties (Krabbenscheer-associatie, Associatie van Groot blaasjeskruid) in complex voorkomen met niet zelfstandige typen als open water, open zand en open slik. De niet zelfstandige vegetaties zijn slechts dan meegerekend als habitatype H3150 indien deze een geringer oppervlakteaandeel hebben dan de zelfstandige vegetaties.

Het type 5B3a (Associatie van Witte waterlelie & Gele plomp) mag alleen meetellen als habitatype H3150 indien de volgende (breedbladige) fonteinkruiden zijn aangetroffen: Langstelig, Gegolfd, Glanzig en Doorgroeid fonteinkruid. Deze soorten zijn echter niet binnen de vlakken met type 5B3a aangetroffen en daarom is type 5B3a nergens opgevat als habitatype H3150.

Werkwijze vertaling

Bij de vertaling van plantengemeenschappen naar habitatypen is uitgegaan van de vertaling van de in het veld gebruikte (lokale) vegetatietypologie naar de plantengemeenschappen volgens het syntaxonomische systeem van Staatsbosbeheer (SBB 2002). Enerzijds omdat dit een fijnmaziger typologie is, waarin met name minder goed ontwikkelde gemeenschappen (de rompgemeenschappen) uitgebreider zijn onderscheiden dan in de Vegetatie van Nederland. Anderzijds omdat door Staatsbosbeheer een gereedschap is ontwikkeld waarmee vanuit de lokale typologie, in combinatie met de vertaling naar de SBBcatalogus, een vertaalslag kan worden gemaakt naar de onderscheiden habitat(sub)typen en kwaliteit hiervan. Dit gereedschap bestaat uit een

databasetoepassing in MS-Access (SBB 2009). In een enkel geval conflicteert de werkwijze volgens het SBB-gereedschap met die van de profielfdocumenten. Dit vindt doorgaans zijn oorzaak in een andere opvatting van de syntaxonomische positie van bepaalde plantengemeenschappen. In zo'n geval is, na overleg met XXXX (Alterra), het profielfdocument als basis genomen.

Naamgeving van de lokale typen

In onderstaande tabel zijn de namen weergegeven van de lokale typen en vormen die tot habitattypen zijn gerekend.

Code	Naam type	Naam vorm	lokaal type
Bb3a	Type van Zachte berk en Veenmossen	Vorm van Pijpenstrootje	
Bb3b	Type van Zachte berk en Veenmossen	Vorm van Braam	
Bb3c	Type van Zachte berk en Veenmossen	Vorm van Wilde gagel	
Bb3d	Type van Zachte berk en Veenmossen	Vorm zonder ondergroei	
Bb3e	Type van Zachte berk en Veenmossen	Vorm van Rietklasse-soorten	
Bb10a	Breed type van Zachte berk	Typische vorm	
Be10a	Breed type van Zwarte els	Typische vorm	
Bn10a	Breed type van Grauwe wilg	Typische vorm	
Bn2a	Type van Wilde gagel en Grauwe wilg	Typische vorm	
Code lokaal type	Naam type	Naam vorm	
Cr1a	Type van Zwarte zegge en Moerasstruisgras	Typische vorm	
Cr1b	Type van Zwarte zegge en Moerasstruisgras	Vorm met Wateraardbei	
Cr1d	Type van Zwarte zegge en Moerasstruisgras	Vorm met Veenpluis	
Cr1e	Type van Zwarte zegge en Moerasstruisgras	Vorm met veel Grote wederik	
Cr1g	Type van Zwarte zegge en Moerasstruisgras	Vorm met Molinietalia-soorten	
Cr3a	Type van Zwarte zegge en Moerasstruisgras met schrale soorten	Typische vorm	

Cv1a	Type van veenmosrietland	Typische vorm
Cv1b	Type van veenmosrietland	Vorm met Pijpenstrootje
Cv1c	Type van veenmosrietland	Vorm met Molinietalia-soorten
Cv1d	Type van veenmosrietland	Vorm met veenpluis
Cv2a	Type van haarmossen	Dominantievorm van Gewoon haarmos
Cv2b	Type van haarmossen	Vorm met Pijpenstrootje
Cv3a	Type van Pijpenstrootje	Typische vorm
Ct1a	Type van Moeraskartelblad en Draadzegge	Typische vorm
Ct1b	Type van Moeraskartelblad en Draadzegge	Vorm met Ronde zonnedauw en Sphagnum subnitens
Ct2a	Type van Ronde zegge	Verarmde vorm
Fs2a	Type van Moerasspirea	Typische vorm
Gd5a	Type van Gevleugeld hertshooi en/of Rietorchis	Typische vorm
Hm1a	Type van Gewoon veenmos en hoogveenplanten	Soortenarme vorm
Mg6a	Type van Galigaan	Vorm met Wateraardbei
Ms4b	Type van Riet met Harig wilgenroosje	Typische vorm
Ms5a	Type van Riet met Moerasspirea	Vorm met veel Hennegrass
Ms5b	Type van Riet met Moerasspirea	Goed ontwikkelde vorm
Qk1a	kale bodems	zandige bodems
Qk1b	Type van kale bodem	Vorm van venige bodems
Qw1a	Open water	Typische vorm
Sb1b	Type van Spaanse ruiter	Vorm met Borstelgras
Sb1c	Type van Spaanse ruiter	Verarmde vorm
Sb2b	Type van Blonde zegge	Vorm met veel Sterzegge
Sp1a	Type van Pijpenstrootje	Typische vorm
Sp1b	Type van Pijpenstrootje	Vorm met Tandjesgras
Sp1c	Type van Pijpenstrootje	Vorm met meer dan 10% zure soorten
Sp1d	Type van Pijpenstrootje	Vorm met veenmossen

Code lokaal type	Naam type	Naam vorm
Sp1e	Type van Pijpenstrootje	Degradatievorm van Pijpenstrootje
Sp2a	Type van Pijpenstrootje en Blauwe zegge	Typische vorm
Sp2b	Type van Pijpenstrootje en Blauwe zegge	Vorm met meer dan 10% zure soorten
Sp2c	Type van Pijpenstrootje en Blauwe zegge	Vorm met meer dan 25 % Moerasstruisgras
Sp2d	Type van Pijpenstrootje en Blauwe zegge	Vorm met veel veenmos
Sp3a	Type van Pijpenstrootje en Blauwe knoop	Typische vorm
Wd3a	Type van Krabbenscheer	Typische vorm
Wg2a	Type van Groot blaasjeskruid	Typische vorm

Situatie 2004

In 1998 is ook een vegetatiekartering uitgevoerd van de Alde Feanen (Ecologisch onderzoek in de herinrichting Alde Feanen. A&W-rapport 200 (1999), Veenwouden/Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden). Hoewel de destijds gebruikte typologie niet volledig aansluit bij hetgeen nu is gewenst voor habitattypenkarteringen, kan op grond hiervan wel een goed beeld worden geschetst in hoeverre de in 2010/2011 aangetroffen habitattypen ook in 2004 al in het huidige N2000-gebied aanwezig waren.

Habitatype	Aanwezig in 1998	Opmerkingen
H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	Ja	
H4010B Vochtige heiden (laagveen)	Ja	Het betrof in 1998 dezelfde locatie als in 2011
H6410 Blauwgraslanden	Ja	
H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)	Waarschijnlijk	Het vegetatietype Moerasspirearuigte is in '98 aangetroffen, maar kan voor klein deel ook vegetaties zonder Moerasspirea omvatten
H6430B Ruigten en zomen (harig wilgeroosje)	Waarschijnlijk	Het vegetatietype Harig wilgenroosjeruigte is in '98 aangetroffen. Onduidelijk is of hierin de soort Moerasmelkdistel aanwezig was.
H7140A Trilvenen	Ja	
H7140B Veenmosrietlanden	Ja	
H7210 Galigaanmoerassen	Onbekend	In '98 is de soort Galigaan wel aangetroffen, maar niet vegetatievormend.
H91D0 *Hoogveenbossen	Ja	